

Retentievijver Garstelanden Westerhaar

Voorstel voor een hoog bezette visvijver

Mark Kouwenhoven

Inleiding

Sinds eind 2015 bevindt er zich een retentiewater op het industrieterrein Garstelanden te Westerhaar. Het visrecht van deze vijver is sinds begin 2019 verhuurd aan Sportvisserij Oost-Nederland door de gemeente Twenterand. Sinds de aanleg is er op de vijver nooit iets gedaan op het gebied van visstandbeheer. De afgesloten huurovereenkomst vraagt hier echter wel naar.

De vijver is het enige afgesloten water dichtbij de bebouwde kom in Westerhaar. Dit biedt uitstekende kansen om hier een vijver te creëren met een hogere bezetting aan vis zodat, met name de jeugdige, vissers hier makkelijker wat kunnen vangen. Deze zogeheten visparels sluiten aan bij het project Sportvisserij Op de Kaart (SOK) waar wij voor pleiten.

Middels dit plan gaan we graag in overleg met de eigenaar en beheerder om tot goede afspraken te komen om de vijver optimaal in te richten voor de Sportvisserij.

Doel

Het doel van de uitzet is om een aantrekkelijk viswater te creëren in de bebouwde kom zodat met name de jeugdige vissers makkelijker een visje kunnen vangen. Momenteel bevindt er zich geen aantrekkelijk viswater in de dorpskern. Het kanaal heeft een aantal keren te kampen gehad met vissterfte en bevat een lage hoeveelheid aan vis.

Door de vijver aan de Garstelanden de hengelsportfunctie te geven en deze optimaal in te richten ontstaat er een aantrekkelijk viswater waar met name de jeugd makkelijker een visje kan vangen.

Locatie

Zoals aangegeven bevindt de vijver zich in Westerhaar, aan de rand van het industrieterrein de Garstelanden. De weg waar de vijver aan grenst is de Leidijk Oost. Op onderstaande afbeelding is de vijver rood ingekleurd.

Afbeelding 1: het betreffende water rood ingekleurd.

Afbeelding 2: het betreffende water gedetailleerder in kaart.

Beschrijving water

Het water heeft een oppervlakte van 7732m² volgens de huurovereenkomst met de gemeente Twenterand, oftewel 0,77 hectare. De diepte van de vijver bedraagt zo'n 1,50m maximaal. Dit is gebleken tijdens een visserijkundig onderzoek eind 2019. De bodem van de vijver is hard en bestaat uit een zandbodem. De oevers zijn voorzien van klei voor de stevigheid van de taluds.

De eigenaar van de vijver is de gemeente Twenterand. Het visrecht is sinds 2019 verhuurd aan Sportvisserij Oost-Nederland, waardoor zij visrechthebbende is.

De vijver is aangelegd eind 2015 ten behoeve van waterretentie voor het aangrenzende industrieterrein. Er bevindt zich een riool overstort op de vijver. Bij hoge neerslag bestaat er een kans dat er (zeer) verdund rioolwater in de vijver terecht komt. Tot op heden heeft dit nog niet geresulteerd in vissterfte.

Begin 2016, toen de oevers van de vijver nog vormgegeven moesten worden, is er in overleg met de gemeente Twenterand besloten om een 3 tal visplaatsen aan te leggen voor toekomstig gebruik. Deze zijn aangelegd in de vorm van een verlaagd talud met een 'pad' er naartoe. De overige zijdes zijn niet bevisbaar in de huidige situatie.

Afbeelding 3: 1 van de 3 aangelegde visplaatsen.

De vijver zelf is relatief kaal, vermoedelijk heeft dit te maken met het feit dat de vijver relatief jong is. Aan sommige zijdes waar niet gevisd kan worden begint inmiddels een mooie rietkraag te groeien. Van waterplantengroei is niet tot nauwelijks sprake, vermoedelijk doordat het water redelijk troebel is. Hierdoor bereikt het zonlicht de bodem niet om waterplantengroei tot stand te brengen. Om de vijver heen groeit aardig wat houtige opslag in de vorm van elzen.

Afbeelding 4: op delen van de vijver is een mooie rietkraag ontstaan.

Geschiktheid parkeren

Er bevinden zich geen parkeerplaatsen bij de vijver maar er kan aan de zuidzijde van de vijver ter hoogte van de aangelegde visplaatsen geparkeerd worden in de berm. Het is een rustige doorgaande weg.

Afbeelding 5: parkeren kan in de berm langs de vijver.

Gezien er ook maar 3 visplaatsen zijn zullen er naar verwachting nooit meer dan 5 auto's tegelijkertijd aanwezig zijn. De meeste jeugd uit het dorp zal derhalve met de fiets naar de vijver komen.

Huidige visstand

Medio oktober 2019 is er door de Stichting Visserijkundig Onderzoek Oost-Nederland, ondersteund door Onderzoek en Advies Bureau Nederland (OAB), een visserijkundig onderzoek uitgevoerd om de huidige visstand in kaart te brengen daar er nooit wat is gebeurd op het gebied van visstandbeheer door de visrechthebbende. Op het kaartje hieronder is inzichtelijk gemaakt welke delen van de vijver bevestigd zijn.

Afbeelding 6: bevestigde delen van de vijver.

In de vijver is vrijwel alleen kleine vis aangetroffen, zowel met de zegen als met de elektro. Omdat het omwille van het welzijn van de vis niet mogelijk was om alle blankvoorns met de elektro te scheppen is er een vermenigvuldigingsfactor losgelaten op deze groep vissen. Opvallend was dat de kolblei gevangen is in de zegen op het open water en de blankvoorn nagenoeg alleen maar in de oever tussen het riet.

Afbeelding 7: bij het onderzoek zijn eigenlijk alleen kleine vissen gevangen.

Er zijn enkele karpers gevangen, vermoedelijk zijn deze uitgezet door vissers uit een ander water. Opvallend genoeg zijn er ook veel zonnebaarden aangetroffen tijdens het onderzoek, vermoedelijk zijn deze ooit uitgezet door iemand die is gestopt met zijn vijver / aquarium.

De visstand is zeer beperkt. Het valt ook op dat er nagenoeg geen vissen voorkomen boven de 18cm grens. Het ontbreken van deze lengteklassen kan duiden op aalscholverpredatie. Andere kenmerken hiervan zijn beschadigingen aan vissen in de tussen lengteklassen. Kenmerkend zijn de krassen op de zijkant van vissen veroorzaakt door de snavel van de aalscholver. Het is bekend dat er in het nabij gelegen kanaal regelmatig aalscholwers aan het foerageren zijn.

Afbeelding 7: typische aalscholverschade.

De kenmerkende schade aan vissen hebben we in mindere mate kunnen constateren omdat de groep van deze middenklasse zo klein was. De vangstgegevens zijn als bijlage aan dit rapport toegevoegd.

Om de huidige en toekomstige visstand een schuilplaats te bieden, is het een optie om een vissenbos aan te leggen in de vijver. Omdat er aan de noordzijde niet gevestigd kan worden, leent deze oever zich uitstekend om schuilplaatsen aan te leggen zonder dat dit de Sportvisserij hindert. Een vissenbos zorgt voor een natuurlijke schuilplaats waar ook ander onderwaterleven van profiteert door de aangebrachte structuur, een win-win situatie. Naast schuilgelegenheid bieden vissenbossen ook kansen voor paai- en opgroeimogelijkheden. De foto op de volgende pagina is een voorbeeld van een vissenbos zoals deze is aangelegd in de nevengeul bij camping de Koeksebelt te Ommen.

Afbeelding 8: vissenbossen in de nevengeul bij camping de Koeksebelt.

Een rij palen zo'n 5 meter uit de oever voorkomt dat het hout weg drijft van zijn plek. Het tussenliggende gat wordt opgevuld met grof en fijn snoeihout om grote en fijne holtes te creëren waar vis tussen kan schuilen.

* Aanvulling 2023. Inmiddels zijn er vissenbossen gerealiseerd in overleg met de gemeente Twenterand.

Uit te zetten vis

Omwille van de eerder genoemde aalscholverpredatie is het beleid van Sportvisserij Oost-Nederland om geen aalscholveragevoelige vissen meer uit te zetten. Hierbij valt te denken aan blankvoorn. Ook (grotere) aalscholverbestedige brasem wordt niet langer uitgezet omdat deze van groot open water worden onttrokken. Zou deze vis uitgezet worden in een klein afgesloten water, dan heeft deze vis geen lang leven door de extreme verandering van leefomgeving.

Er is besloten om enkel nog gekweekte vis uit te zetten die voldoende aalscholverbestedig is, de karper. Omdat deze vis ook een prachtige vis is om te vangen voor jong en oud is deze des te meer geschikt in onze optiek.

Het voorstel voor de Garstelanden is om 300kg karper uit te zetten met een gemiddeld gewicht van 1kg per stuk. Omgerekend komt dit neer op ongeveer 400kg per hectare. Met deze uitzet overschrijden we het huidige karperprotocol. Daarom willen wij deze vijver ook de hengelsportfunctie geven zoals ook omschreven staat in het karperprotocol. Hiermee sluit de vijver aan bij het project Sportvisserij Op de Kaart (SOK) waarbij we een aantal vijvers in stedelijk gebied aanwijzen als het 'voetbalveldje' van de hengelsport. Aangezien het water in de Garstelanden de enige vijver is in het dorp, gaan we er vanuit deze vijver de functie kan krijgen.

De uitzet zal worden gedaan in 2 etappes:

Jaar 1: 200kg

Jaar 2: 100kg

De beoogde hoeveelheid vis per kg zal als gevolg hebben dat de karpers minder hard groeien. Dit is een voordeel aangezien het een vijver is waar met name de jeugd makkelijk een visje moet kunnen vangen aan de vaste hengel.

Met bovenstaande bezetting kg/ha zitten we onder de bezetting van 'De Kloot' in Oldezaal. Ook die vijver is aangewezen als hengelsportvijver.

Lees ook onderstaande voor meer achtergrondinformatie over Sportvisserij Op de Kaart;

<https://www.sportvisserijnederland.nl/actueel/nieuws/19960/sportvisserij-op-de-kaart.html>

Beheer

Naast het gefaseerd uitzetten van kleine karpers zijn er nog een aantal beheermaatregelen die toegepast dienen te worden.

Bijvoeren in het zomerseizoen.

Om een hoog visbestand in stand te houden dient er te worden bijgevoerd in het zomerseizoen. Het bijvoeren heeft als doel om de vis in een goede conditie te houden omdat de natuurlijke draagkracht van het water wordt overschreden. Er wordt uitgegaan van 2.5 kg / ha/ dag in het zomerseizoen. Dit wordt langzaam opgebouwd op het moment dat de watertemperatuur 10-12 graden is met 0.5 kg / ha /dag. In het najaar wordt op deze zelfde wijze ook weer langzaam afgebouwd. Voor het bijvoeren geldt dat dit 5 dagen per week dient te gebeuren., afhankelijk van de conditie van de vis. Bij het bijvoeren wordt er gevoerd met vismeelvrije weerstand verhogende pellets van AlltechCoppens. Het bijvoeren wordt gedaan door vrijwilligers van de plaatselijke hengelsportvereniging in samenwerking met Sportvisserij Oost-Nederland.

Extra voeren wordt gedaan om de draagkracht van het water te verhogen. Zeker in wateren met een zandbodem is dit noodzakelijk omdat een zandbodem niet heel veel voedsel produceert. Bijvoeren heeft een effect op de visstand, daarvoor wordt het ook gedaan. Bijvoeren heeft slechts heel beperkt effect op de waterkwaliteit. Doelstelling is dat het voer wordt opgenomen in de vis (groei) en niet dat het onverteerd wordt uitgescheiden. Wat wordt uitgescheiden komt natuurlijk in de waterkolom/waterbodem, hier groeien planten, algen en macrofauna op wat ook weer voedsel is voor vis.

Aanvullende regelgeving hoog bezette visvijver.

De bedoeling is dat de vijver een aantrekkelijk visbestand bevat en hiermee dus ook een impuls geeft aan het aantal vissers. Om ervoor te zorgen dat alles in goede banen wordt geleid zijn extra regels nodig. De aanvullende regels zijn als volgt;

- Er mag enkel weerhaakloos gevist worden.
- Er mag niet gevist worden met gevlochten lijn.
- Het gebruik van een leefnet is niet toegestaan buiten wedstrijden om.

Verwijderen van (te) grote karpers.

Als karpers boven het gewicht van de 5kg uitkomen, wordt het voor de doorsnee visser al vrij lastig om deze nog te vangen. Afhankelijk van hoe het bestand zich ontwikkeld dienen deze te grote vissen afgevangen en overgezet te worden mits hiervoor een bestemming is.

Monitoren visstand

Na elke uitzet wordt de waterkwaliteit en de vis gecontroleerd. Dit gebeurt door het bedrijf Carp Care. Er worden watermonsters genomen en de aanwezige vissen worden onderzocht op parasieten en algehele conditie. Afhankelijk van de uitkomsten kan het nodig zijn om extra maatregelen te treffen zoals meer of minder bijvoeren.

Vissenbossen

In geval van aanleg van vissenbossen dient er eens in de x aantal jaren hout bijgevoerd te worden. Hout zal namelijk langzaam vergaan onder water waardoor aanvullen noodzakelijk is.

Zuurstofwaardes monitoren

Gedurende het jaar worden de zuurstofwaardes op minstens 2 plaatsen in de vijver gemeten (oever en midden).

Verantwoordelijkheden

Als de vijver de functie hengelsport krijgt is de hengelsport verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de vijver. In geval van calamiteit, denk aan dode vis of dreigende vissterfte, is de hengelsport aan zet om dit op te lossen.

Gelukkig zijn er sinds de droogte en daarmee samenhangende vissterfte goede onderlinge afspraken gemaakt met het Waterschap.

Wel hopen we een beroep te kunnen doen op het Waterschap in geval van vissterfte omdat zij meer expertise hebben over de afvoer en vernietiging van kadavers. Tot nu toe gaat deze samenwerking vlekkeloos, de verwachting is dat dat in dit geval ook zo zal zijn.

Het Waterschap en de gemeente mogen verwachten van de hengelsport dat de eerder genoemde beheermaatregelen ten laste komen van de hengelsport.

Wij zijn de laatste gebruikersgroep van een water die zit te wachten op vissterfte. Wij zullen er dan ook alles aan doen om dit te voorkomen. Het monitoren van de gezondheid van de vis en de waterkwaliteit door Carp Care is hier een goed voorbeeld van. Bij problemen kunnen we dit vroegtijdig constateren en hierop anticiperen.

Communicatie

Het is vooral van lokaal belang dat er een interessant viswater komt. Wij zullen dus in ieder geval de betrokken hengelsportverenigingen uit de regio informeren. Voor de gemeente Twenterand zijn dit Ons Genoegen Vroomshoop en 't Meuntje Westerhaar. Deze laatste zullen ook een rol spelen bij het beheer van de vijver zoals het bijvoeren.

Om de aanvullende regelgeving duidelijk te maken naar onze achterban toe zal dit ter plaatse middels bebording duidelijk gemaakt worden. Gezien de grens met Duitsland zal dit bord in meerdere talen worden uitgevoerd te weten Nederlands, Engels en Duits.

Monitoring Stichting Visserijkundig Onderzoek Oost-Nederland																
Datum	19-10-2019	Breedte	40-60m		Diepte	1,5m		Doorzicht	30cm	NVO	Ja	Nee				
Naam Water	Garstelanden Westerhaar				Keernet	Ja- / Nee			% Waterplanten			0%				
Locatie					Coördinaten	X			% Oeverplanten			60%				
Lengte bemonsterd	m				oeverzones / hele breedte				Watertemperatuur				8°C.			
Vismethode	Draagbare elektro				Boot + 5 KW		Zegen		Luchttemperatuur				12°C.			
Soort/CM	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Blankvoorn							200	600	4000	5100	1600	600	2200	2200	1800	300
Blankvoorn (in cm)	100x19	300x20	100x23													
Ruisvoorn								5				5		55		5
Kolblei									3600	1600						
Kolblei (in cm)	4x19	8x20	8x21													
Zeelt																
Winde																
Roofblei																
Paling (in cm!)																
karper (in cm!)	45	42	45	43	23	14										
Snoek (in cm!)																
Zonnebaars	1	5	11	11	5			1								
3d stekelbaars																
10d stekelbaars																
Pos																
Bittervoorn																
Kl. Modderkruiper																
Gr. Modderkruiper																
Bermpje																
Vetje																
Riviergrondel																
Marm grondel																
Kesslersgrondel																
Zwartbekgrondel																
Alver																

Heel veel kleine zonnebaarsjes 3cm<

